

ASGARI ÜCRET, AZAMI BELİRSİZLİK

12/16/2015

White Paper / PERYÖN Yayınlar 2015.01

Asgari Ücret 'in net 1.300 TL olacağı üzerine yapılan tartışmalar ve hazırlıklardan, PERYÖN anketi sonuçlarının da katkısıyla oluşturulan bir derleme.

Derleyen ve Yazan

İdil Türkmenoğlu, Prof. Dr. Erdem Özdemir

Katkıda Bulunanlar

Cenk Akın, Esra Daver, Erkan Güngör, Pınar Kalay, Prof. Dr. Erdem Özdemir, Meltem Kalender Öztürk

ASGARİ ÜCRET, AZAMI BELİRSİZLİK

WHITE PAPER / PERYÖN YAYINLAR 2015.01

ÖNSÖZ

Çok seçimli bir yılın sonunda, hemen her siyasi partinin seçim vaatleri içinde yer alan “Asgari Ücrette Artış” gerçekleşiyor. 5,5 - 6 milyon çalışanı ilgilendiren bu gelişme asgari ücretli çalışanlar ve işçi temsilcileri açısından “gecikmiş” ve halen “eksik” bir ayarlama. Geçtiğimiz yıl sonunda bir işçinin aylık yaşama maliyetini Türk-İş net 1.458 TL olarak açıklamış, Asgari Ücret Tespit Komisyonu’nun isteği ile TÜİK de araştırma yaparak bu miktarı net 1.425 TL olarak hesaplamıştı. Bu sene Kasım ayının sonunda da Memur-Sen, 4 kişilik bir ailenin açlık sınırını 1.427 TL, Türk-İş 1.390 TL olarak açıkladı.

Gecikmiş ama ani bir kararla yapılacak olan bu ayarlama, işverenleri hazırlıksız yakaladı. İşveren tarafı 2016’nın ilk günlerinde bütçelediğinin çok üstünde, %30-35 civarında artışla karşılaşacak. İşverenler, giderlerindeki bu olağanüstü artışı nasıl karşılayacağını çalışırken, hükümet de işverenin üzerindeki ek yükün bir kısmının devlet tarafından nasıl rahatlatılabileceğinin formülünü bulmaya çalışıyor.

PERYÖN 2016 Yılı Ücret Artış Anketi’ne göre, özel sektör ücretleri önümüzdeki yıl ortalama %10 artıracaktı.

Türkiye İnsan Yönetimi Derneği (PERYÖN), 80’e yakın şirketin katıldığı hızlı bir anket çalışmasıyla asgari ücretteki bu değişikliğin işverenlerin bütçelerini ve ilgili planlarını nasıl etkilediğini öğrendi. Bu kısa raporda anket sonuçlarıyla birlikte, bu artışın işveren tarafından nasıl karşılanabileceği konusundaki önerileri ve gündemdeki diğer tartışmaları da özet olarak bulacaksınız.

BÜTÇELER

BÜTÇE ÇALIŞMALARI

Asgari Ücret Tespit Komisyonu çalışmalarına başlamadan hemen önce yapılan geleneksel PERYÖN 2016 Yılı Ücret Artış Anketi’ne göre, özel sektör ücretleri önümüzdeki yıl ortalama %10 artıracaktı.

Ağırlıklı üretim, hizmet, perakende sektörlerinden olmak üzere toplam 120 şirketin katılımıyla gerçekleştirilen ankete göre sektörel bazda en yüksek ücret artışı üretim (%11), hizmet (%10,4) ve perakende (%9,6) sektörlerinde yapılacaktı.

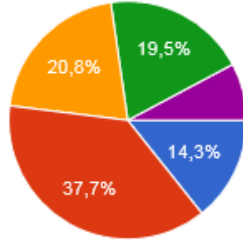
“1.300 TL NET” İLE YENİ BÜTÇELER

Seçimlerin ardından hükümet temsilcilerinin “1.300 TL net asgari ücret” söylemini tekrar etmeleri ve Asgari Ücret Tespit Komisyonu’nda önerinin dillenmesi üzerine bazı işverenler bütçelerini revize ettiler. 10-12 Aralık tarihleri arasında yapılan PERYÖN’ ün ikinci ücret anketi yeni “Asgari Ücret ”e yaklaşımları ele aldı.

HANGİ RAKAMI BÜTÇELESEK?

Asgari Ücret Tespit Komisyonu henüz bir sonuca varmadı. İşverenlerin de tahminlerinin çok farklı olduğunu görüyoruz. PERYÖN’ ün ikinci anketine katılan 77 firmanın neredeyse yarısının bütçelerinde Asgari Ücret net 1.300 TL’nin altında. Üstelik bu şirketlerin de %40’ının çalışanlarının yarısından fazlası asgari ücretli.

2016 yılı için asgari ücreti AGİ(Asgari Geçim İndirimi) hariç aylık net kaç TL olarak bütçelediniz?

Farklı rakamların bütçelenmesindeki nedenlerden biri de varsayımların farklılaşması...

1300 TL üstü	11	%14.3
1300 TL	29	%37.7
1200 - 1300 TL	16	%20.8
1100 - 1200 TL	15	%19.5
1100 TL altı	6	%7.8

Bu kadar farklı rakamların bütçelenmesindeki nedenlerden biri de varsayımların farklılaşması. Şirketler (resim henüz netleşmediğinden) aşağıdaki soruların yanıtlarını kendi tahminlerine, olumlu ya da olumsuz beklentilerine uygun olarak veriyorlar:

1. Asgari Geçim İndirimi dahil mi, hariç mi net 1.300 TL olacak?

İşveren maliyeti, net 1.300 TL ücrete asgari geçim indirimi dahil olursa 2.016 TL, hariç olursa 2.227 TL hesaplanıyor.

2. Yeni ücretler Ocak ayından mı geçerli olacak, kademeli olarak mı artacak?

3. İşverenin üzerindeki yük devletle paylaşılacak mı? Nasıl?

- Sosyal Güvenlik Kurumu teşvik geliştirecek mi?
- Maliye vergi indirimi/iadesi sağlayacak mı?

DOMİNO –YA DA MERDİVEN - ETKİSİ

Yeni asgari ücret, sadece şu anki asgari ücretlileri etkilemeyecek. Halihazırda asgari ücretin üzerinde ama 1.300 TL net ücretin altında kalan ücretler de yukarı doğru, en az net 1.300 TL'ye kadar çıkartılmak zorunda.

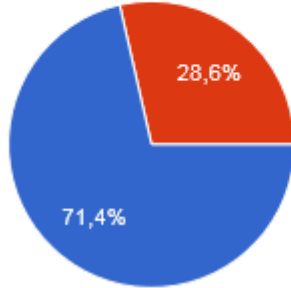
Düşük ücretli çalışanlarda, performans ya da görev nedeniyle ücrete yansıtılan farklar bir kalemde sıfırlanmış olacak. Çalışanlarda memnuniyetsizlik yaratacak bu durum aynı zamanda görev ve performans farklılıklarını yansıtan ücret sistemini kurmuş, ancak bu artışı bütçe nedeniyle herkese aynı oranda yansıtamayacak şirketleri olumsuz etkileyecektir.

Bütçe ayrılmazsa, performans ya da görev nedeniyle ücrete yansıtılan farklar bir kalemde sıfırlanmış olacak.

Ücret skalasını yeniden kurmak, bu farkları tekrar yansıtmaya çalışmak, ilk artış döneminde mümkün olmazsa yıllara yayılarak yeniden başlanacak bir süreç olacaktır.

PERYÖN' ün ikinci anketine katılan 77 firmanın yaklaşık %30'u domino etkisini bütçelememiş olduğu görülüyor.

Aylık asgari ücretin AGİ hariç net 1100 - 1200 - 1300 TL vb olması durumunda, bu ücretin üzerinde kalan fakat bu ücrete çok yakın ücret kazanacak daha vasıflı çalışanlarınızın ücretlerini de yukarı çekmeyi planlıyor musunuz (Merdiven etkisi) ?

Evet 55 %71.4
Hayır 22 %28.6

DİĞER ETKİLER

Asgari ücretin net 1.300 TL düzeyine yükseltilmesi, sadece şirket Personel Giderlerini değil, yüksek ücret alanlar üzerindeki prim yükünü, alınan doğrudan hizmetlerin ve dolaylı olarak girdilerin maliyetini arttıracak.

YÜKSEK ÜCRET ALAN ÇALIŞANLARA ETKİSİ

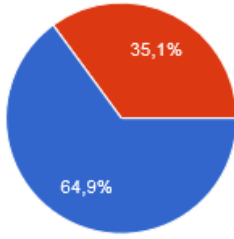
Asgari ücretin 6.5 katına kadar olan ücretlerden sigorta primi alınıyor (prime esas kazanç tavanı). Bugün, brüt asgari ücretin 6.5 katı olan bu tutar 8.277 TL. Artış nedeniyle bu tavan da yükseldiği için, işveren maliyeti yüksek ücretli çalışanlarda da artacak, çalışanın net ücreti de azalacak. Sigorta prim tavanı üstünde ücretli biri bugün kendisi için çeşitli kalemlerin toplamı olarak yaklaşık %15'i, işveren

de yaklaşık %19'u kadar işveren payı ödüyor. Yeni düzenlemeyle hem çalışan hem işveren mutlak değer olarak, daha çok prim ödeyecekler.

DIŞARIDAN ALINAN HİZMETLERE ETKİSİ

PERYÖN' ün anketine katılan 77 firmanın yaklaşık %65'i bu artışı da bütçelemiş durumda. Çoğunluğu asgari ücretli çalışanlar üzerine kurulan yerinde ya da taşımali yemek, servis, güvenlik, temizlik gibi işlerin de fiyatının yükseleceği aşikar.

Dışarıdan hizmet aldığınız/taşeron marifetiyle yapılan işlerde de bu artışı bütçelediniz mi?

Evet **50** %64.9
Hayır **27** %35.1

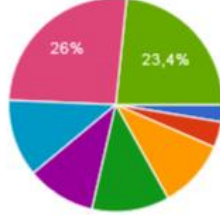
BÜTÇELER NE KADAR ARTTI?

Normal şartlarda enflasyon üzerine belki 2-4 puan da düzeltme ve performans artışı bütçelenen Ocak "zam"ları, bu sene bambaşka bir oranla geliyor. Merdiven (domino) etkisiyle birlikte toplam personel giderleri önemli biçimde artıyor. Vasıf gerektirmeyen işlerde çalışanlar ile daha vasıflı ve karmaşık görevler yapanlar arasında anlamlı dengeyi de koruyacak şekilde bir ücretlendirme modeli yapılırsa çalışanlarının %80'inin etkilendiği firmalar da anketimizi yanıtladı. Varsayımlar da çok farklı olduğu için, şirketler aynı anda birden çok bütçe hazırlıyorlar.

Asgari Ücret anketimizi yanıtlayan firmaların yaklaşık yarısı %15'in üzerinde gerçekleşecek bir personel bütçesi artışı bütçelemiş. Personel Giderleri %30'un üzerinde artacak şirketler ise anketi

yanıtlayanların neredeyse beşte biri kadar.

Asgari ücretteki olası değişiklik sebebi ile etkilendiyseniz toplam personel gider bütçesi artışı % kaç oldu?

Artış Oranı (%)	Şirket Sayısı	Oran (%)
% 40 üzeri	2	%2.6
% 35 - 40	3	%3.9
% 30 - 35	8	%10.4
% 25 - 30	9	%11.7
% 20 - 25	8	%10.4
% 15 - 20	9	%11.7
% 10 - 15	20	%26

Şu anda bütçemizde %10'un altında 18 %23.4

Şirketlerin almayı planladığı önlemler:

- Çalışan sayısını azaltmak
- Boşalan kadrolara yeniden alımları dondurmak
- Yeni kadro açmamak
- Primleri düşürmek
- Verimlilik projelerini hızlandırmak
- Ürün/hizmet fiyatlarını arttırmak

BÜTÇEDEKİ ARTIŞ NASIL KARŞILANACAK?

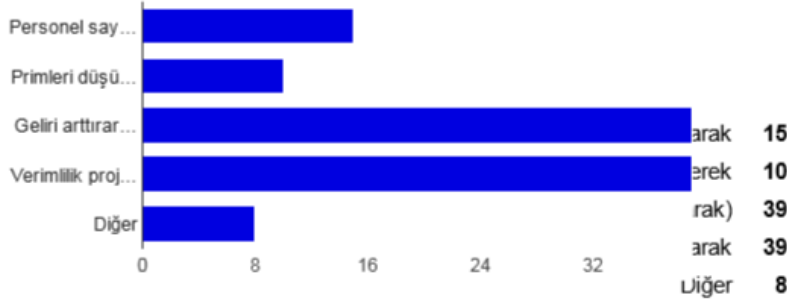
ŞİRKETLER NE DÜŞÜNÜYOR?

Özellikle yoğun olarak asgari ücretli çalışanların yer aldığı sektörlerde Türkiye ekonomisinin büyümesinin, hatta şirketin büyüme hedeflerinin çok üstünde oluşan personel giderlerindeki bu artış, şirketlerin maalesef mevcut çalışanlarını da olumsuz etkileyecek.

Birçok şirket çalışanın yaşamına dokunacak önlemleri en sona bırakırken Asgari Ücret anketimizi yanıtlayan firmaların %20'si çalışan sayılarını azaltarak, %13,3'ü ise primleri düşürerek artan bütçeyi dengelemeye çalışacaklarını söylemişler. Şirketlerin önemli bölümü de alımları durdurduklarını ifade ediyor.

Şirket içi verimsizliklere odaklanmak ve bir miktar fiyat artışı ile gelirleri arttırmak da planlar içerisinde.

DEĞİŞECEK

Devletten beklenenler:

- İşveren prim payındaki beklenenin üzerindeki artışın bir kısmının karşılanması
- Gelir Vergisi diliminin yükseltilmesi
- Prime esas kazanç tavanının düşürülmesi

DEVLETTEN BEKLENENLER

Farklı kesimlerden farklı ihtiyaçlar için farklı öneriler geliyor. Asgari ücretteki artış, işverene ek maliyet yüklediği gibi, yüksek ücretli çalışanları da kısmen etkiliyor. Asgari ücret artışında işveren maliyetini 'dengelemek' için Maliye Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı çalışıyor. İşveren prim payındaki artışın bir kısmının nasıl karşılanacağına formülleri aranıyor.

TÜRKİYE İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) temsilcisi Metin Demir "Enflasyon yüzde 8 iken asgari ücretteki yüzde 30'luk ani artış tüm ücretleri yükseltecek, ortaya çıkacak domino etkisi sonucu istihdam azalacak, işsizlik artacak, ihracat gerileyecek, enflasyon yükselecek, kayıt dışı büyüyecek ve üretimin bir kısmı yurtdışına kaçacaktır" diyor. Demir, asgari ücretin enflasyonun 22 puan üzerinde artışının ya Hazine ya da İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanması gerektiğini savunuyor.

Bugün asgari ücretli çalışanlar gelir vergisi ilk dilimi içinde kalıyor ve toplam gelir 12.000 TL'ye ulaşıncaya kadar kesinti %15 oluyor. Gelir vergisi dilimleri geçtiğimiz üç yılda %2 ila %9 arasında arttı. Bu sene asgari ücrette uygulanacak yaklaşık %30 artış, gelir vergisi dilimlerine yansıtılmazsa, yarıyıdan sonra asgari ücretli çalışanın gelir vergisinin ikinci dilimine geçeceği için net geliri düşecektir.

SONUÇ

Henüz bir sonuç yok. İşverenin önünde büyük belirsizlikler var. Şirketler bütçelerini bile tam olarak göremiyorlar. Hükümetin, işverene destek olacağı da kesin. Formül bulunana kadar tartışmalar sürecektir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Süleyman Soylu, "Bir taraftan istihdamı, bir taraftan üretimi, diğer taraftan büyümeyi öncelemeliyiz. İş aleminin, içinde bulunduğu durumu rasyonel bir şekilde gözetmeliyiz, işçimizin, emekçimizin durumunu gözetmeliyiz. Aynı zamanda mali disiplinimize de aynı ölçüde ve aynı dengeyle birlikte bakabilmeliyiz. Tüm bunlar bu masanın temel konularından bir tanesidir" dedi.

REFERANSLAR

PERYÖN 2016 Yılı Ücret Artış Anketi – PERYÖN Bilgi Yönetimi Grubu

PERYÖN Asgari Ücret Anketi – PERYÖN Bilgi Yönetimi Grubu – Yayınlar Grubu

<http://www.hurriyet.com.tr/asgari-ucrette-vergi-ayarina-dikkat-edilecek-40022047>

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/440449/Bin_300_lira_asgari_ucret_masada.html

<http://www.milliyet.com.tr/asgari-ucret-icin-formul-araniyor/ekonomi/ydetay/2162767/default.htm>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/12/20141231-7.html>